

KALLFORS

– BOPLATSLÄMNINGAR I F.D. ÅKERMARK INOM JÄRNA GOLFKLUBB

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av del av fornlämningarna Överjärna 173:1, 174:1 och 143:2, fastigheten Kallfors 1:4, samt kompletterande arkeologisk utredning inom fastigheten Kallfors 1:52 m.fl., Överjärna socken, Södertälje kommun, Stockholms län

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt arkeologisk förundersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3044

PETER SILLÉN

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Närmast i bild syns den låglänta östra delen av utredningsområde 1 och i fonden den norra delarna av utredningsområde 2 som båda låg inom golfbanan till Järna golfklubb. Foto från SO.

ALLMÄNT KARTMATERIAL: © Lantmäteriet Dnr: 50007066_140003

© Arkeologikonsult 2017

 Detta verk är licensierat under en Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens. Licens texten finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv> eller genom att skriva till Creative Commons, 543 Howard Street, 5th Floor, San Francisco, California, 94105, USA.

KALLFORS

– BOPLATSLÄMNINGAR I F.D. ÅKERMARK INOM JÄRNA GOLFKLUBB

Arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av del av fornlämningarna Överjärna 173:1, 174:1 och 143:2, fastigheten Kallfors 1:4, samt kompletterande arkeologisk utredning inom fastigheten Kallfors 1:52 m.fl., Överjärna socken, Södertälje kommun, Stockholms län

PETER SILLÉN

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt arkeologisk förundersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3044

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har utfört en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte inom del av fornlämningarna Överjärna 143:2 boplats, Överjärna 173:1 fossil åker, 174:1 boplats samt en arkeologisk utredning inom fastigheten Kallfors 1:52 m.fl. Ytan för den arkeologiska utredningen utökades efter samråd mellan Länsstyrelsen och beställaren vilket gjorde att den arkeologiska utredningen utfördes under två perioder.

Vid förundersökningen genomfördes sökschaktning endast vid den nordöstra delen av Överjärna 143:2. Övriga delar av fornlämningen avgränsades norrut av en brant sluttning mot ett berg följt av ett litet stycke mossmark och ytterligare ett stycke berg i

den nordvästra delen. Ingen sökschaktning utfördes vid de båda fornlämningarna Överjärna 173:1 och 174:1, som avgränsades norrut av en brant mot ett stort berg.

Vid den arkeologiska utredningen inom fastigheten Kallfors 1:52 m.fl. påträffades enstaka boplatslämningar som utgjorde tre fornlämningsobjekt. Ett objekt var en ensamliggande härd som nu är undersökt och borttagen. De två övriga objekten låg nära varandra. Den ena lämningen bestod av fem stenskodda stolphål som troligen tillhört ett ramverkshus. Den andra lämningen innehöll ett litet kulturpåverkat lager med ett intilliggande stolphål.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	7
Syfte.....	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	8
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR.....	9
GENOMFÖRANDE	9
Ettapp 1	9
Ettapp 2.....	9
Förundersökningen.....	9
RESULTAT	10
Arkeologisk utredning ettapp 1 och 2 inom Kallfors 1:52 m.fl.	10
Förundersökning av Överjärna 143:2	14
Förundersökning av Överjärna 173:1 och 174:1	15
Uvärdering	16
REFERENSER.....	17
Litteratur	17
Arkiv och register.....	17
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	18
BILAGOR	19
Bilaga 1. Schakttabell	19
Bilaga 2. Anläggningstabell	22

INLEDNING

Arkeologikonsult har genomfört en arkeologisk förundersökning av en del av fornlämningen RAÄ Överjärna 143:2 , 173:1 och 174:1 samt en kompletterande utredning inom fastigheten Kallfors 1:52 m.fl. i Södertälje kommun, Stockholms län (figur 1) med anledning av detaljplanearbete för bostadsbyggande och väg. Uppdragsgivare var Rudsjön entreprenad AB, Kallfors gård och beslutet fattades av Länsstyrelsen i Stockholm (dnr 43112-25815-2016).

Syfte

Syftet med förundersökningen var att avgränsa fornlämningarna Överjärna 173:1, 174:1 och 143:2 norrut för att kunna bedöma ifall de berörs av den planerade bebyggelsen. Den arkeologiska utredningen fungerade som ett komplement till tidigare undersökningar i området där flera boplatser av stenålderskaraktär påträffats (Lagerlöf m.fl. 2005).

Figur 1. Förundersöknings- och utredningsområdena på Terrängkartan. Skala 1:50 000.

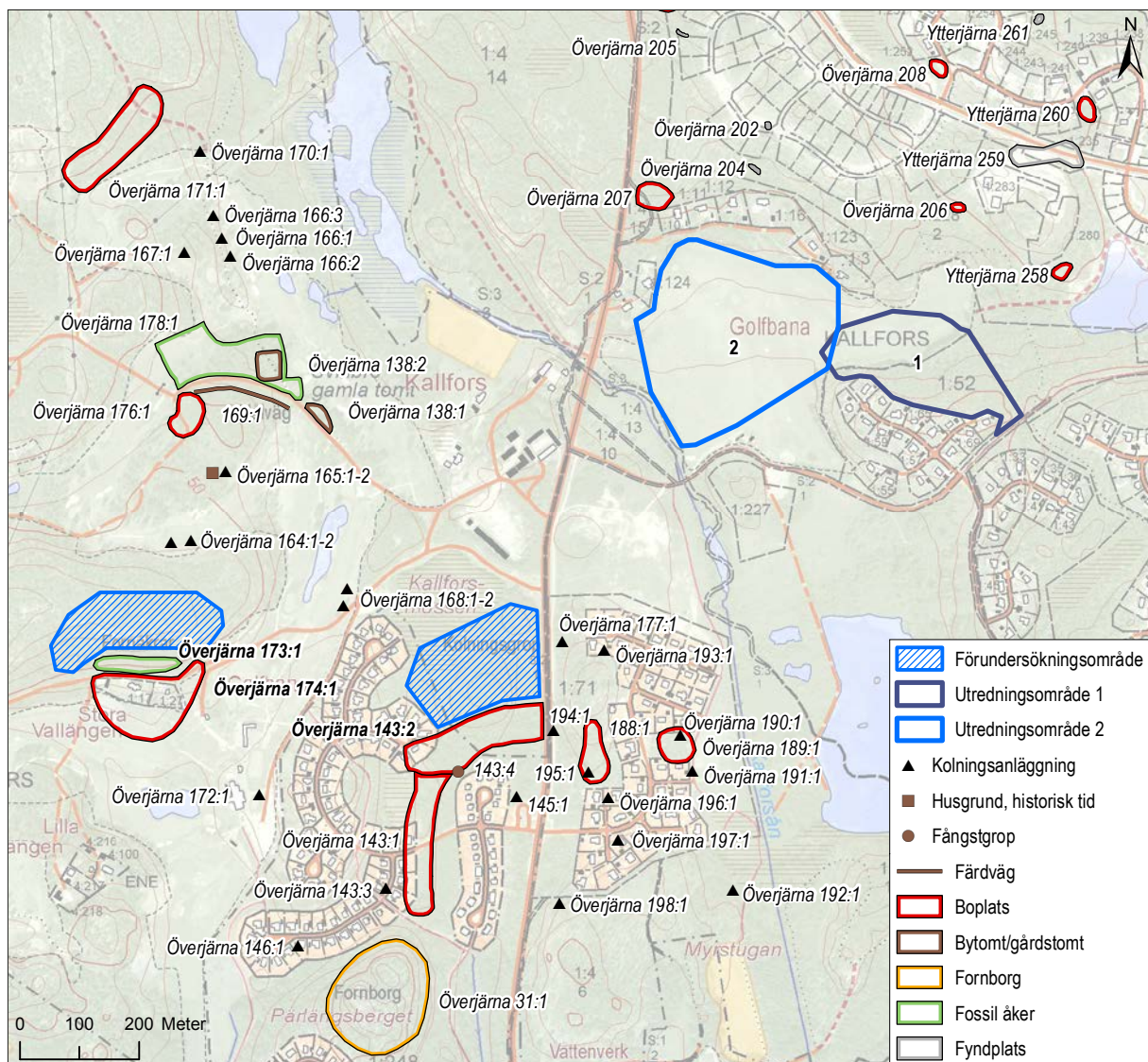
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Utredningsområdet och de båda förundersökningsområdena ligger i ett skogslandskap med många höjdparter med berg i dagen och blockig morän. Insprängt i landskapet finns odlingsmarker på låglänta lerjordar samt småsjöar, vattendrag och mossmarker. Höjden över havet ligger mellan 30 och 70 meter.

Fornlämningssmiljön domineras av stenåldersboplatser där främst fynd av bearbetad kvarts har gjorts,

men där det även förekommit enstaka fynd av keramik, flinta och bearbetad grönsten. En fornborg (Överjärna 31:1) finns några hundra meter söder om förundersökningsområdena på Pärälängsberget.

Ett stort antal övriga kulturhistoriska lämningar finns också i området inom en radie på dryga 1 kilometer. Dessa utgörs till allra största delen av kolningsanläggningar, men enstaka husgrunder och en fossil åker hör också till denna kategori (figur 2).

Figur 2. Förundersökningsområdena vid Överjärna 173:1, 174:1 respektive Överjärna 143:2 och utredningsområdena vid Järna golfklubb samt lämningar enligt FMIS markerade på Fastighetskartan. Skala 1:12 000.

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

Vid en arkeologisk förundersökning av bopplatsen Överjärna 174:1 grävdes sex schakt söder om den grusväg som skiljer bopplatsen i söder från den fossila åkermarken, Överjärna 173:1, i norr. Vid förundersökningen påträffades två slipstenar och lite kvarts samt en kolfläck (Bondesson 2000).

En större arkeologisk undersökning har genomförts av bopplatsen Överjärna 143:1 norr om Pärälängsberget. Bopplatsen som dateras till senmesolitikum och tidigneolitikum hade lämningar av fem hyddkonstruktioner och fynd av slagen kvarts och lite slagen grönsten (Hallgren m.fl. 1995). I anslutning till denna bopplats förundersöktes ett par år tidigare

delar av en något yngre neolitisk bopplats, Överjärna 143:2 (Schierbeck 1993). Överjärna 143:2 var en inlandsbopplats till skillnad från bopplatsen Överjärna 143:1 som i stället låg vid Littorinahavets strand (Hallgren m.fl. 1995:7).

Några hundra meter norr om utredningsområdet har ett flertal små mesolitiska aktivitetsytor identifierats i samband med en arkeologisk utredning (Lagerlöf m.fl. 2005) och en efterföljande förundersökning (Ahlbeck m.fl. 2010). Inom ett cirka 800 x 500 meter stort område har sex bopplatser och lika många fyndplatser påträffats med nästa uteslutande fynd av kvarts.

GENOMFÖRANDE

Den arkeologiska utredningen utfördes i två etapper. *Ettapp 1* bestod av kart-, arkiv- och litteraturstudier samt av en fältinventering. *Ettapp 2* omfattade sökschaktning inom utredningsområdena.

Ettapp 1

Förberedelsearbete omfattade arkiv- och litteraturstudier samt kartanalyser. Arkivstudierna omfattade en genomgång av material från Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), fornminnesregistret (FMIS), Historiska museets föremålssamlingar och Ortnamnsregistret (SOFI). En litteraturgenomgång av tidigare arkeologiska rapporter från undersökningar i området genomfördes också. Kartstudien innebar en granskning av Lantmäteriets historiska kartor för området.

Inför den arkeologiska utredningen ettapp 2 genomfördes en inledande fältinventering. Fältinventeringen skedde för att se om det kunde finnas tidigare icke kända fornlämningar ovan mark samt om det kunde finnas möjliga boplatzlägen av stenålderskarakter i terrängen. Vid inventeringen planerades schaktningen inför utredningen ettapp 2 efter topografin och möjliga boplatzlägen.

Ettapp 2

Sökschaktningen vid den arkeologiska utredningen genomfördes i delar av skogsområdet vid potentiella

boplatzlägen samt i delar av golfbanan där det bedömdes kunna finnas boplatzlämningar (figur 3 och 4). Mycket av den låglänta terrängen undantogs från att undersökas liksom anlagda golfgreenar. En anläggning undersöktes inom ramen för utredningen.

Förundersökningen

Förundersökning utfördes genom sökschaktning för att avgränsa fornlämning Överjärna 143:2 norrut. Vid förundersökningen grävdes schakt norrut vid fornlämningens östra del. Väster därom var fornlämningen avgränsad norrut av berg samt av mossmark. Överjärna 173:1 och 174:1 bedömdes vara topografiskt avgränsade och söktchaktning genomfördes inte.

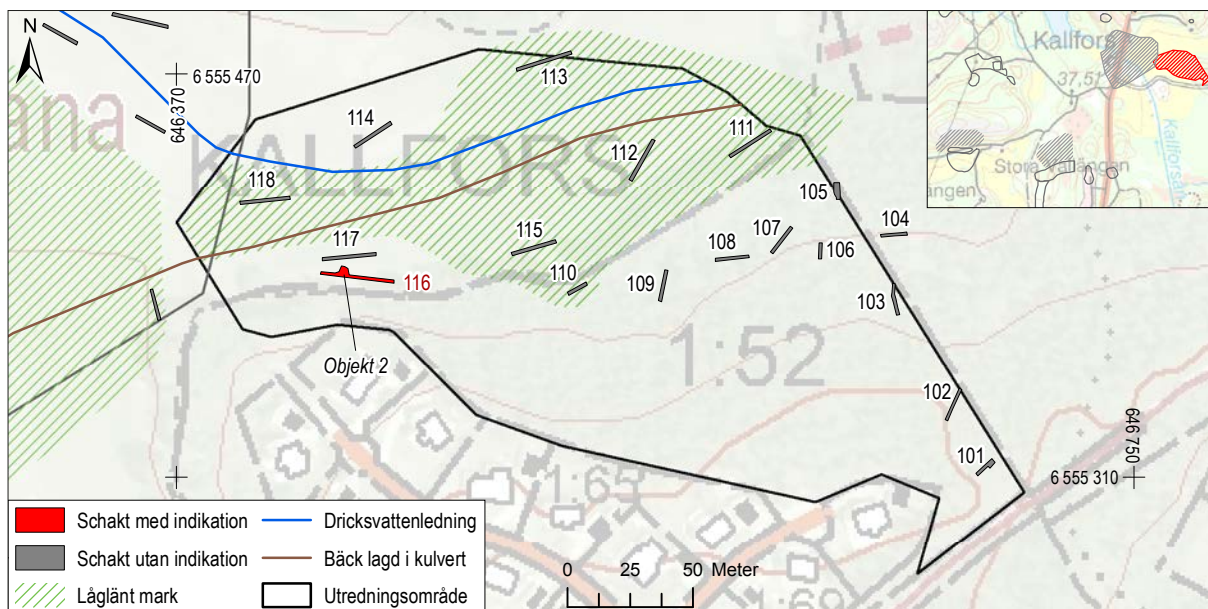
Vid både utredningen och förundersökningen grävdes schakten med hjälp av en liten bandburen grävmaskin ner till anläggnings- eller kulturlagernivå alternativt orörd mark. I skogsmarkerna där det undersöktes för eventuella boplatzlägen grävdes endast humuslagret med maskin. Underliggande lager undersöktes vidare genom handgrävning. Schakten var huvudsakligen 1,2 meter breda med några undantag där schakten grävdes något bredare. Inmätningarna gjordes med GPS med nätverks-RTK. Samtliga schakt och lämningar fotograferades och dokumenterades skriftligen.

RESULTAT

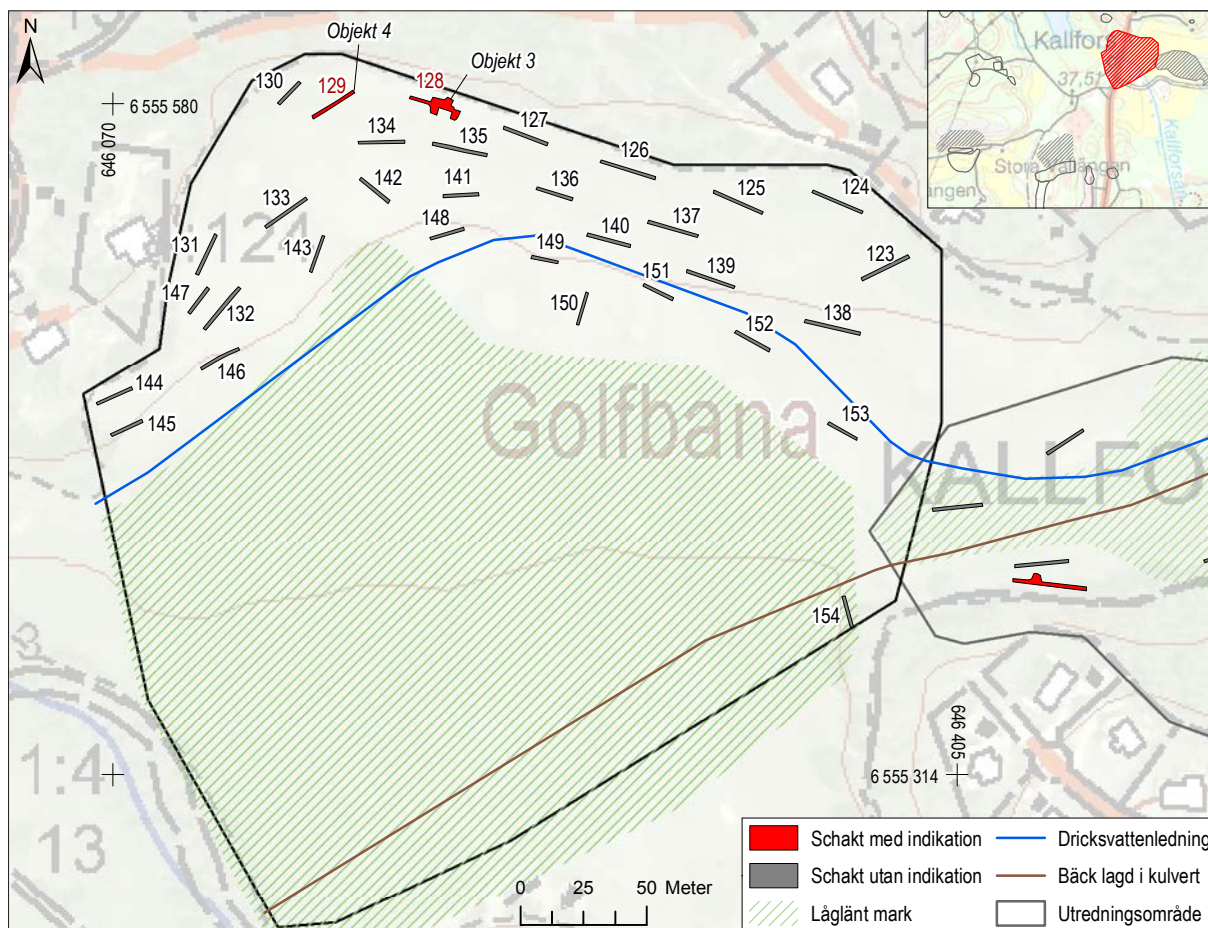
Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom Kallfors 1:52 m.fl.

Inom ett skogsområde i den östra delen av utredningsområde 1 identifierades tio möjliga boplatser

lägen vid utredningen etapp 1. Sökschaktningen (etapp 2) i de möjliga lägena resulterade dock inte i några nya fornlämningar. Övriga delar av skogsbacken undantogs från schaktning på grund av den var brant och storblockig.

Figur 3. Schaktplan över utredningsområde 1 i den östra delen av Järna golfklubb. Skala 1:3 000.

Figur 4. Schaktplan över utredningsområde 2 i den västra delen av golfbanan. Skala 1:3 000.

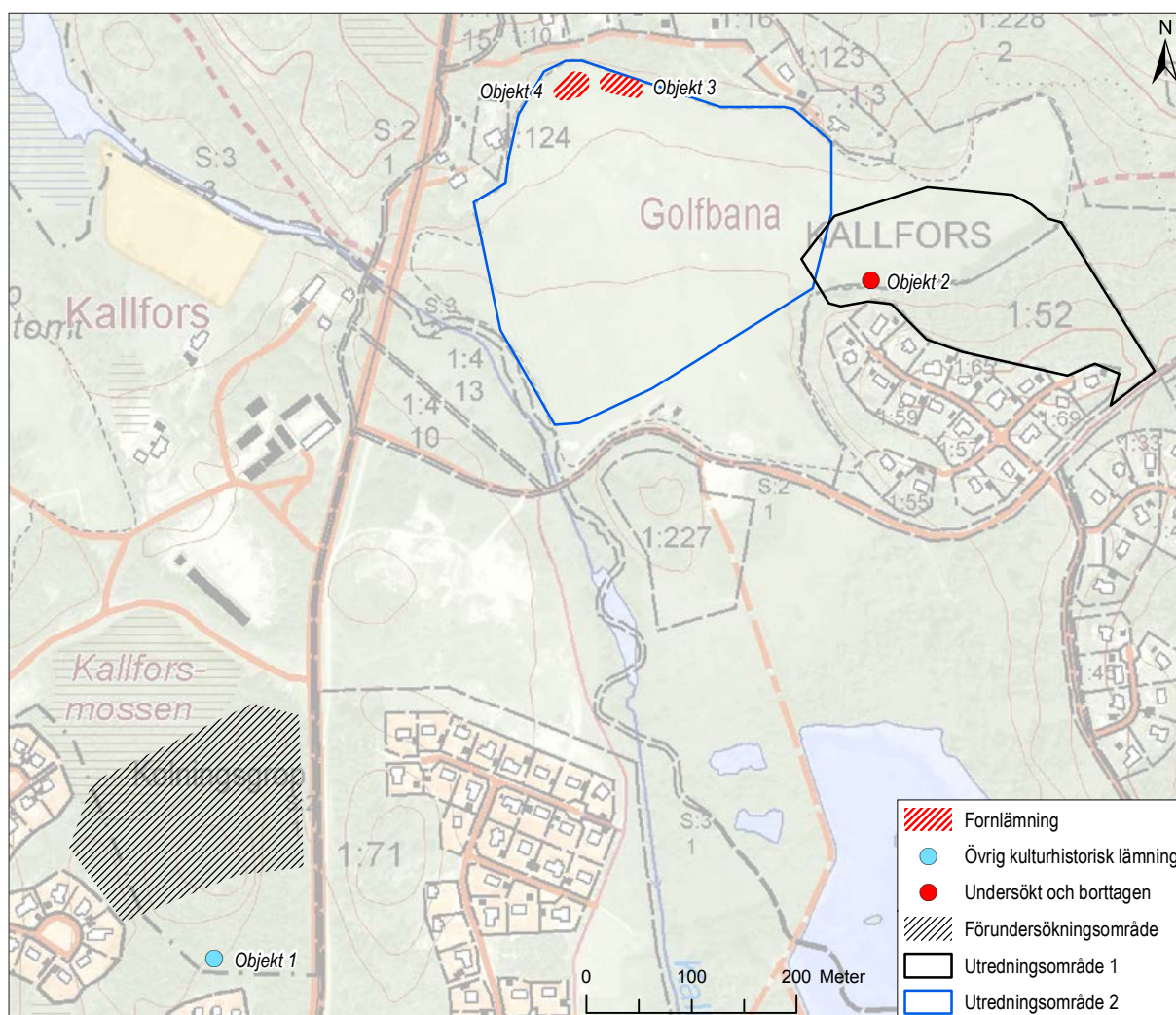
Vid utredningsgrävningen (etapp 2) i golfbanan registrerades ett litet antal boplatslämningar. I utredningsområde 1 påträffades endast en ensamliggande härd i schakt 116 (objekt 2, figur 3), vilken undersöktes och togs bort. I utredningsområde 2 lokaliserades boplatslämningar i den nordligaste delen (objekt 3–4, figur 4).

I samband med fältinventeringen besiktigades Överjärna 143:2, 173:1 och 174:1. Detta resulterade i att ett nytt objekt (objekt 1) påträffades vid Överjärna 143:2.

Resultaten presenteras nedan i tabell och karta (figur 5 och 6). Anläggningarna som nämns i texten till de olika objekten finns beskrivna i anläggningstabell (bilaga 1).

Objekt	Lämningstyp (FMIS)	Beskrivning	Antikvarisk status
1	Kolbotten	Kolbotten efter en resmila. 9 meter och cirka 0,3 meter hög.	Övrig kulturhistorisk lämning
2	Härd		Undersökt och borttagen
3	Boplats	Fem stenskodda stolphål.	Fornlämning
4	Boplats	Ett stolphål och ett kulturpåverkat lager.	Fornlämning

Figur 5. Tabell över resultaten från utredningen.

Figur 6. Karta över resultaten från utredningen. Skala 1:7 000.

Objekt 1

Antikvarisk status: Övrig kulturhistorisk lämning

Vid besiktningen av Överjärna 143:2 registrerades en kolbotten, objekt 1, efter en resmila inom fornlämningen (figur 7). Kolbotten var rund med en diameter på 9 meter och cirka 0,3 meter hög. I den östra kanten fanns två avlånga stybbgropar och runt resten av anläggningen fanns det en mer eller mindre sammanhängande ränna. Kolbotten var den enda synliga lämningen som registrerades vid inventeringen.

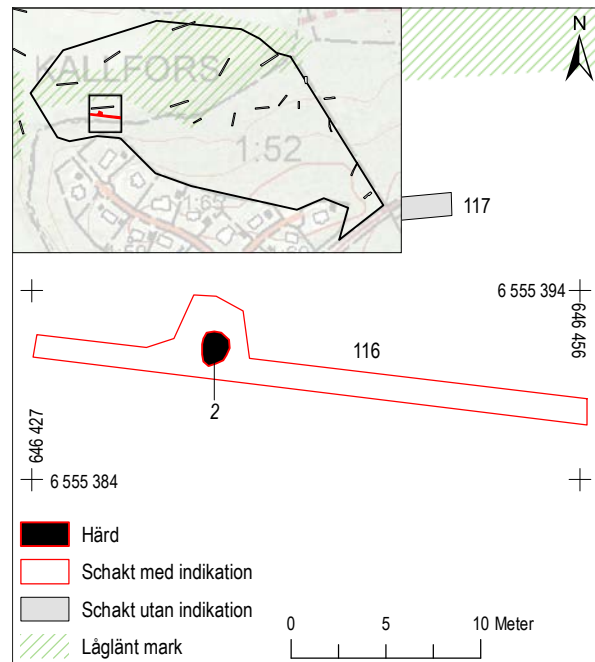

Figur 7. På boplatsten Överjärna 143:2 upptäcktes en kolbotten (objekt 1), i bilden markerad med en cirkel. Kolbotten syntes som en svag upphöjning omgärdad av två avlånga gropar och en längre sammanhängande ränna. Foto från NO.

Objekt 2

Antikvarisk status: Undersökt och borttagen

Vid utredningen i golfbanans östra del påträffades endast en anläggning, en härd (objekt 2) i den södra delen i schakt 116 (figur 8 och 9). Härden som undersöktes och togs bort var oval och mätte 1,8 x 1,5 meter och var 0,1 meter djup. Fyllningen innehöll en hel del skärvig sten samt en del sot och kol. Enligt den så kallade lämningstypslistan i FMIS klassas ensamliggande härdar som fornlämningar. Norrut öppnades ett schakt (117) för att se om det kunde finnas fler intilliggande anläggningar till härden. Schaktet som var tomt angränsade i norr mot en bäck nedgrävd i en kulvert. Terrängen norr och

Figur 8. Härden (objekt 2) som påträffades i schakt 116. Skala 1:400.

Figur 9. Härden efter att den hade undersökts. Foto från NO.

öster om schakt 116 och 117 var låglänt. Österut består undergrunden i flera schakt av vattenavsatt blålera respektive silt i schakt 110–113 och 115 (figur 10). Ett fåtal meter söder om schakt 116 övergår åkermarken i en backe med blockig morän. Väster om schakt 116 och 117 finns en anlagd golfgreen vilket medförde att schaktning undantogs från det området.

Figur 10. Schakt 115 grävdes i den låglänta delen av golfbanan. Undergrunden bestod av vattenavsatt blålera. Foto från ONO.

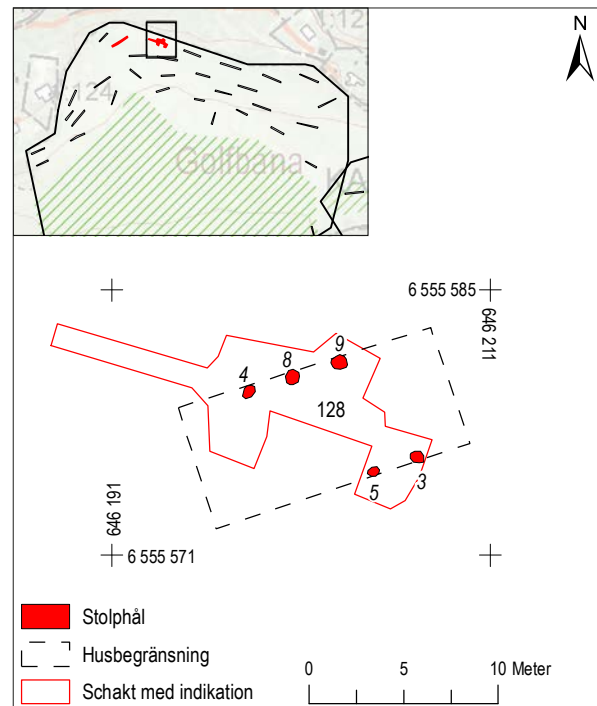
Objekt 3

Antikvarisk status: Fornlämning

Fem stolphål (3, 4, 5, 8 och 9) påträffades i schakt 128 (figur 11). Samtliga var stenskodda och var mellan 0,7 och 0,9 meter stora. Schaktet utvidgades åt olika håll efter att två av stolphålen kommit fram. Stolphålens placering tyder med stor sannolikhet på att det ha stått ett hus med jordgrävda stolpar på platsen (figur 12). Huset har i så fall varit ett så kallat ramverkshus där ytterväggarna utgjorde den bärande konstruktionen till skillnad från långhus där taket huvudsakligen burits upp av bockpar inne i huset. Ramverkshus med jordgrävda stolpar dateras till yngre järnålder och medeltid. I ytan till stolphål 9 påträffades en hästsko (figur 13). Hästskon var av typen fliksko som dateras till medeltid. Detta fynd indikerar att det kan ha stått ett hus där under medeltid. Hästskon lämnades kvar in situ.

Figur 11. Två stenskodda stolphål i schakt 128. Stolphål 5 till vänster och stolphål 3 till höger i bild. Foto från SSV.

Figur 12. Stolphålen i schakt 128 har sannolikt tillhört takbärande väggstolpar i ett ramverkshus. Den streckade linjen visar en möjlig begränsning för husets utbredning. Skala 1:400.

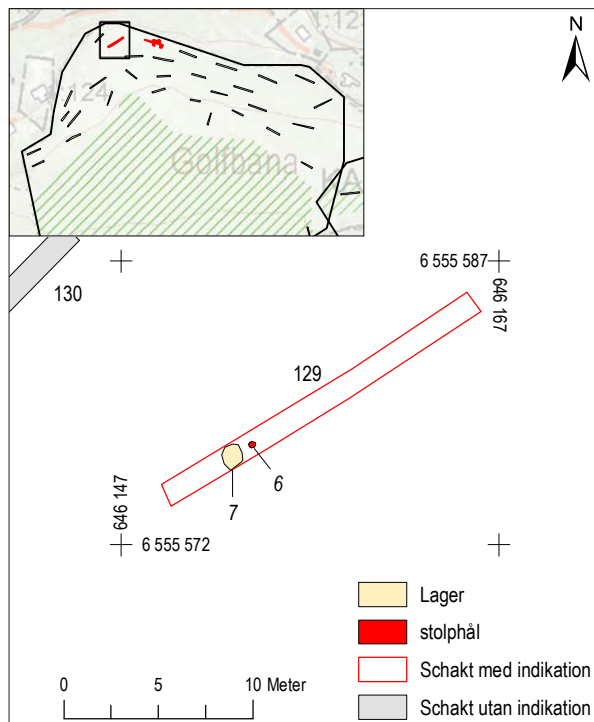

Figur 13. En medeltida hästsko påträffades på stolphål 9 i schakt 128.

Objekt 4

Antikvarisk status: *Fornlämning*

I schakt 129 strax väster om schakt 128 påträffades ett stolphål (6) och ett litet kulturpåverkat lager (7) (figur 14 och 15). Bedömdes som fornlämning utifrån närheten till objekt 3. På flera ställen inom den undersökta delen av utredningsområde 2 fanns anlagda golfgreener och utslagsplatser. Schaktningen undantog från dessa ytor. Däribland sydväst om schakt 129 med stolphålet och kulturlagret.

Figur 14. Schakt 129 innehöll ett stolphål (6) samt ett litet kulturpåverkat lager (7). Skala 1:400.

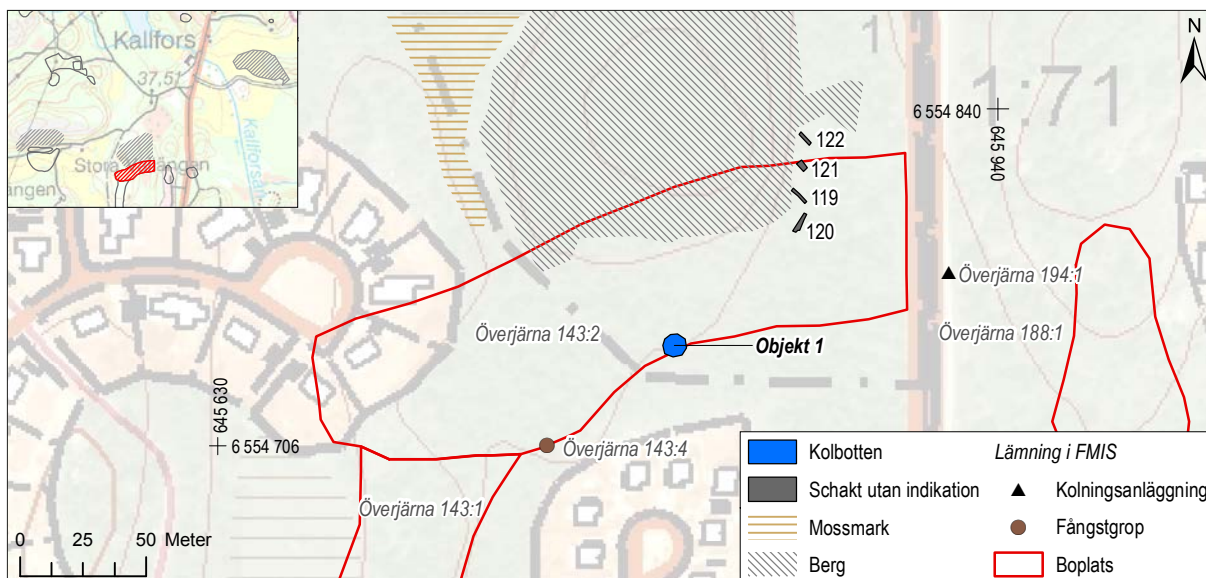
Figur 15. Kulturlagret (7) närmast i bild och stolphålet (6) ovanför lagret i bild. Foto från SV.

Förundersökning av Överjärna 143:2

Stenåldersboplatsen Överjärna 143:2 avgränsas till största delen norrut av ett berg och blockig morän samt av mossmark. Väster om mossmarken tar ett stycke berg vid som angränsar till ett par villatomter nordväst om fornlämningen. Vid den nordöstra delen av fornlämningen undersöktes ett litet område öster om berget. Inget framkom vid undersökningen i området. Markslaget bestod av lerinblandad och stenig morän. Något längre norrut på den östra sidan av berget var marken låglänt. Utifrån de olika markslagen och den undersökta delen öster om berget är boplatsen enligt Länsstyrelsens kravspecifikation avgränsad i sin norra del (figur 16).

Utifrån en förundersökning på 1990-talet framgår det att utbredningen av den neolitiska boplatsen är osäker (Schierbeck 1993).

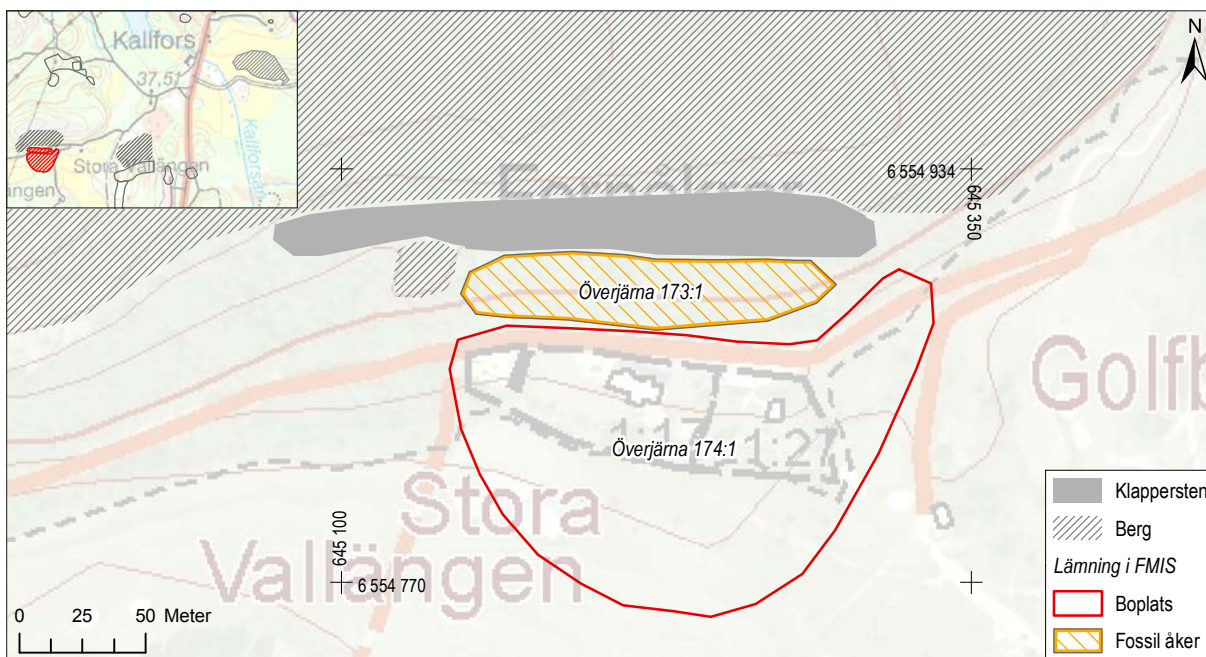

Figur 16. Schaktplan i den nordöstra delen av boplatsen 143:2 och en nypptäckt kolbotten (objekt 1). Skala 1:3 000.

Förundersökning av Överjärna 173:1 och 174:1

I samband med inventeringen vid fornlämningarna Överjärna 173:1 och 174:1 konstaterades att de var avgränsade norrut och åt nordväst i riktning mot den planerade byggnationen. Markslaget utgörs

av ett band med klappersten i östvästlig riktning i direkt anslutning till den fossila åkermarken Överjärna 173:1. I väster avgränsas samma fornlämning av en bergsknalle och direkt norr om slänten med klappersten tar berg vid längs hela sträckningen och mer därtill. I öster leder en brant sluttning ner från berget mot den angränsade boplatsen Överjärna 174:1 (figur 17).

Figur 17. De båda fornlämningarna Överjärna 173:1 och 174:1 avgränsas norrut av klappersten vid foten av ett stort berg. Skala 1:3 000.

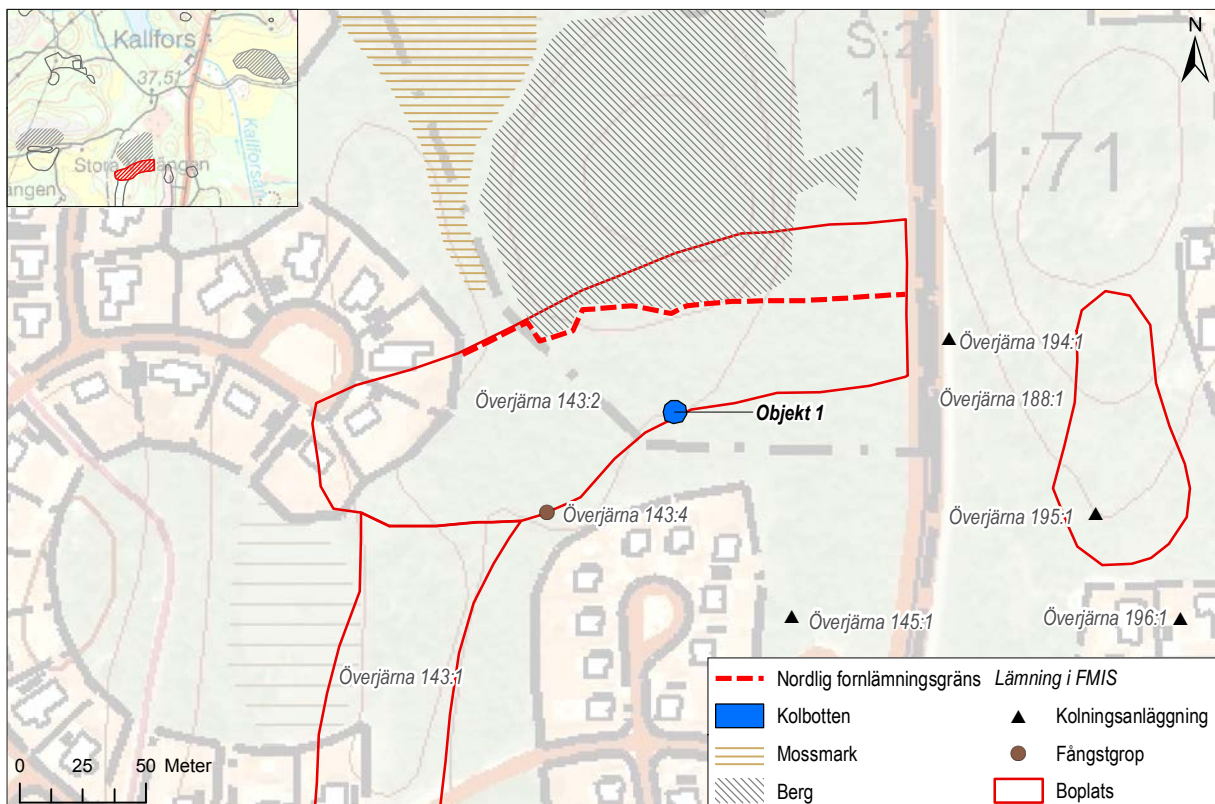
Uvärdering

Härden som framkom i utredningsområde 1 är sannolikt inget annat än bara en ensamliggande härd. Härden låg placerad nedanför en nordsluttning med blockig morän. Ytan kring härden omgärdas i öster, norr och väster av låglänt vattenavsatt mark som till stora delar utgör blålera. Härden är undersökt och borttagen.

De påträffade boplatsslämningarna i objekt 3 och 4 i utredningsområde 2 utgör sannolikt utkanten av en boplat eller gårdsmiljö med en fortsättning norrut

utanför utredningsområdet. Lämningarna kan troligen dateras till yngre järnålder och/eller medeltid utifrån det sannolika ramverkshuset och fyndet av en medeltida hästska.

Överjärna 173:1 och 174:1 är sedan tidigare avgränsade åt norr (figur 17). Avgränsningen av boplaten Överjärna 143:2 var sedan tidigare osäker. Med schaktningen i den nordöstra delen samt berg och mossmark i övriga delar norr om boplaten konstaterades att den norra fornlämningsgränsen för boplaten förskjuts ett stycke söderut (figur 18).

Figur 18. Boplaten 143:2 med ny begränsning mot norr. Skala 1:3 000.

REFERENSER

Litteratur

AHLBECK, M., DARDEL, E. & SILLÉN, P. 2010. *Kallfors 1:4. RAÄ 201, 202, 204, 205, 206, 259, 260, 261, Överjärna socken*. Arkeologisk förundersökning av fornlämningar från sten- och järnålder. Rapporter från Arkeologikonsult 2010:2382.

BONDESSON, W. 2000. *Kallfors golfbana. Södermanland, Överjärna socken, Ene 4:92*. Arkeologisk utredning etapp 1 och förundersökning. Riksantikvarieämbetet, UV Mitt 2000:8.

HALLGREN, F., BERGSTRÖM, Å. & LARSSON, Å. 1995. *Pärlängsberget. En kustboplats från övergången mellan senmesolitikum och tidigneolitikum. RAÄ 143, Ene 4:92, Överjärna socken, Södermanland*. Tryckta rapporter från Arkeologikonsult 1995:13.

LAGERLÖF, S., LINDBLOM, C., WIKELL, R. & ISAKSSON, M. 2005. *Kallfors. Delar av Kallfors 1:4, Ytterjärna & Överjärna sn, Södermanland*. Särskild arkeologisk utredning. Rapporter från Arkeologikonsult 2005:2052.

SCHIERBECK, A. 1993. *Pärlängsberget, Södermanland, Överjärna socken, Ene 4:92 m.fl., RAÄ 143 och 144*. Arkeologisk förundersökning. Riksantikvarieämbetet, UV Stockholm 1993:47.

Arkiv och register

ANTIKVARISK-TOPOGRAFISKA ARKIVET (ATA)

FORNMINNESREGISTRET (FMIS)

HISTORISKA MUSEETS DIGITALA FÖREMÅLSREGISTER (Sök i samlingarna)

ORTNAMNSREGISTRET (SOFI)

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3044
Länsstyrelsens dnr:	43112-25815-2016
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2016-10-06
Beställare:	Rudsjön entreprenad AB, Kallfors gård och Södertälje kommun
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2 samt arkeologisk förundersökning
Utförandetid, fältarbete:	2–4 november 2016 respektive 11–12 april 2017.
Län:	Stockholms län
Landskap:	Södermanland
Kommun:	Södertälje kommun
Socken:	Överjärna socken
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Peter Sillén
Fältarkeologer:	Emma Boman och Peter Sillén
Rapportansvarig:	Peter Sillén
Planer:	Medea Nyström Huuva
Layout:	Medea Nyström Huuva
Kvalitetssäkring:	Anna Hed Jakobsson
Fynd:	Inga fynd har tagits om hand.

BILAGA 1. SCHAKTTABELL

Nr	Objekt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup, min (m)	Djup, max (m)	Observationer	Area (m ²)	Anläggningar
101	Schakt utan indikation	9,50	2,00	0,20	0,35	Humös mylla i en svacka med en svag moränrygg i NV. Undergrund: Siltig sand. En provruta genom den siltiga sanden ner till ett sandigt material med inslag av grus och småsten.	13,47	
102	Schakt utan indikation	14,00	1,20	0,20	0,45	Humös mylla. Undergrund: Siltig sand. I den N delen grusigt med inslag av småsten. Schaktades på en liten plan yta mellan två små moränhöjder.	16,74	
103	Schakt utan indikation	12,00	1,20	0,20	0,45	Humuslager: 0,1-0,2 m. Undergrund: Sandig morän. Schaktet grävdes i en plan yta nedanför en nordslutning.	15,83	
104	Schakt utan indikation	10,50	1,20	0,20	0,35	Humuslager: 0,2-0,3 m. Undergrund: Sand med inslag av morän som i Ö delen övergick i inbart morän. Schaktet grävdes på en plan yta ett fåtal meter söder om en bäck.	12,56	
105	Schakt utan indikation	7,00	2,20	0,15	0,30	Humuslager: Ca 0,2 m. Undergrund: Lerinblandad morän. Schaktet grävdes på en plan yta ett fåtal meter söder om en bäck.	14,07	
106	Schakt utan indikation	6,50	1,20	0,05	0,25	Humuslager: 0,2 m. Undergrund: Sandig morän med en hel del sten. Schaktet grävdes på en plan yta norr om en moränbacke i nordslutning.	8,42	
107	Schakt utan indikation	13,00	1,20	0,10	0,40	Humuslager: 0,1-0,2 m. Undergrund: Sandig morän med en hel del stenar varav ett par stora markfasta stenar. Schaktet grävdes på en plan yta norr om en moränbacke i nordslutning.	14,53	
108	Schakt utan indikation	13,50	1,20	0,25	0,40	Humuslager: Ca 0,3 m. Undergrund: Sandig morän. Schaktet grävdes på en plan yta vid änden av en moränbacke i nordslutning.	16,62	
109	Schakt utan indikation	13,00	1,20	0,10	0,40	Humuslager: 0,1-0,3 m. Undergrund: Lerinblandad sandig morän. Schaktet grävdes på en plan yta norr om en moränbacke i nordslutning.	15,92	
110	Schakt utan indikation	8,00	1,20	0,20	0,40	Humuslager: 0,2-0,3 m. Undergrund: Vattenavsatt lera. Schaktet grävdes på en plan yta norr om en moränbacke i nordslutning.	10,59	
111	Schakt utan indikation	19,50	1,20	0,25	0,40	Ploglager: Kompakt siltig lera. Undergrund: Vattenavsatt silt. Schaktet grävdes i ett låglänt parti i f.d. åkermark, numera golfbana.	24,80	
112	Schakt utan indikation	18,50	1,20	0,30	0,50	Ploglager: Kompakt siltig lera. Undergrund: Vattenavsatt lerig silt.	24,37	
113	Schakt utan indikation	23,00	1,20	0,30	0,55	Ploglager: Kompakt vattenavsatt lera. Undergrund: Kompakt vattenavsatt blålera.	28,51	
114	Schakt utan indikation	17,00	1,20	0,25	0,40	Ploglager: Kompakt lera. Undergrund: Lera i SV och grus i NÖ.	21,63	
115	Schakt utan indikation	18,00	1,20		0,30	Ploglager: Lera. Undergrund: Kompakt vattenavsatt blålera. Schaktet grävdes i ett låglänt parti i f.d. åkermark, numera golfbana.	22,28	
116	Schakt med indikation	29,50	1,20		0,30	Ploglager: Lera. Undergrund: Kompakt lera med inslag av grus i den V delen. En hård (BH 2) påträffades i schaktet.	49,37	2
117	Schakt utan indikation	21,00	1,20		0,30	Ploglager: Lera. Undergrund: Kompakt lera med inslag av grus.	25,81	
118	Schakt utan indikation	20,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Kompakt lera med inslag av sand och grus. Schaktet grävdes i ett låglänt parti i f.d. åkermark, numera golfbana.	24,97	

Bilaga 1. Schakttabell, forts.

Nr	Objekt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup, min (m)	Djup, max (m)	Observationer	Area (m ²)	Anläggningar
119	Schakt utan indikation	7,50	1,20	0,10	0,25	Humuslager: 0,1-0,2 m. Undergrund: Sandig siltig morän med några få markfasta stenar. Schaktet grävdes i nordöstra änden av boplatz Överjärna 143:2 på en plan yta intill en brant sluttning mot ett berg i V och NV.	8,82	
120	Schakt utan indikation	8,00	2,20	0,15	0,30	Humuslager: 0,2 m. Undergrund: Lerinblandad morän i SV och grusig morän i NO. Schaktet grävdes i nordöstra änden av boplatz Överjärna 143:2 på en plan yta intill en brant sluttning mot ett berg i V och NV.	13,70	
121	Schakt utan indikation	4,00	2,00	0,20	0,35	Humuslager: 0,3 m. Undergrund: Siltig lera med inslag av småsten. Schaktet grävdes i nordöstra änden av boplatz Överjärna 143:2 på en plan yta intill en brant sluttning mot ett berg i V och NV.	9,27	
122	Schakt utan indikation	6,00	1,20	0,10	0,35	Humuslager: 0,3 m. Undergrund: Siltig lera med inslag av grus och en hel del sten, ca 0,05-0,25 m stora. Schaktet grävdes i nordöstra änden av boplatz Överjärna 143:2 på en plan yta intill en brant sluttning mot ett berg i V och NV.	7,08	
123	Schakt utan indikation	21,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera med inslag av moränsten, ca 0,1-1,0 m stora stenar.	27,20	
124	Schakt utan indikation	21,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera.	26,34	
125	Schakt utan indikation	21,00	1,20	0,35	0,60	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera.	27,82	
126	Schakt utan indikation	23,00	1,20	0,30	0,50	Ploglager: Lera. Undergrund: Omväxlande lera och sand.	29,54	
127	Schakt utan indikation	18,50	1,20		0,30	Ploglager: Lera. Undergrund: Siltig lera.	24,75	
128	Schakt med indikation	20,50		0,30	0,40	Ploglager: Siltig sand. Undergrund: Siltig sand med inslag av lera. Fem stolphål framkom i schaktet.	65,78	3, 4, 5, 8, 9
129	Schakt med indikation	19,50	1,20		0,40	Ploglager: Sandig lera. Undergrund: Sand med inslag av grus. Ett stolphål och ett kulturpåverkat lager framkom i schaktet.	24,15	6, 7
130	Schakt utan indikation	12,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Siltig sand. Undergrund: Siltig sand med inslag av grus.	15,79	
131	Schakt utan indikation	17,50	1,20		0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Omväxlande lera och sand med enstaka moränstenar ca 0,15-0,4 m stora.	21,99	
132	Schakt utan indikation	21,50	1,20		0,40	Ploglager: Sand. Undergrund: Sand i S och siltig lera i N.	33,02	
133	Schakt utan indikation	20,00	1,20	0,30	0,45	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera.	24,25	
134	Schakt utan indikation	18,50	1,20		0,40	Ploglager: Siltig sand. Undergrund: Silt i SV, sand centralt och siltig lera i NO.	22,76	
135	Schakt utan indikation	22,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Siltig sand. Undergrund: Omväxlande sand, silt och lera.	28,04	
136	Schakt utan indikation	15,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera.	18,90	
137	Schakt utan indikation	20,50	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera.	26,56	
138	Schakt utan indikation	22,50	1,20		0,40	Ploglager: Sand. Undergrund: Siltig sand med inslag av lera samt övergående i mer lera västerut.	28,36	
139	Schakt utan indikation	20,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Siltig sand. Undergrund: Siltig sand.	24,62	
140	Schakt utan indikation	17,50	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Silt. Undergrund: Sand och lera.	23,01	
141	Schakt utan indikation	14,00	1,20		0,40	Ploglager: Sand. Undergrund: Sand.	19,12	
142	Schakt utan indikation	14,50	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Siltig sand. Undergrund: Siltig sand.	19,11	
143	Schakt utan indikation	15,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Kompakt lera.	19,31	
144	Schakt utan indikation	15,00	1,20		0,30	Ploglager: Lera. Undergrund: Siltig sandig morän i V, kompakt lera i Ö.	17,77	

Bilaga 1. Schakttabell, forts.

Nr	Objekt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup, min (m)	Djup, max (m)	Observationer	Area (m ²)	Anläggningar
145	Schakt utan indikation	13,50	1,20		0,40	Ploglager: Sand. Undergrund: Sand.	17,24	
146	Schakt utan indikation	17,00	1,20		0,40	Ploglager: Sand. Undergrund: Sand i V, kompakt silt i Ö.	20,67	
147	Schakt utan indikation	12,50	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Sand. Undergrund: Sand.	16,75	
148	Schakt utan indikation	14,00	1,20		0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera.	18,00	
149	Schakt utan indikation	11,00	1,20		0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Kompakt lera.	13,15	
150	Schakt utan indikation	13,50	1,20	0,20	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Morän i S, lera i N.	16,11	
151	Schakt utan indikation	13,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Sand. Undergrund: Sand i V och Ö, sandig morän centralt.	15,67	
152	Schakt utan indikation	15,50	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Lera.	19,73	
153	Schakt utan indikation	13,00	1,20	0,30	0,40	Ploglager: Lera. Undergrund: Omväxlande sand och lera.	15,91	
154	Schakt utan indikation	12,50	1,20	0,30	0,45	Ploglager: Lera. Undergrund: Sand, lera och lite grus.	15,98	

BILAGA 2. ANLÄGGNINGSTABELL

Nr	Objekt	Subklass	Längd, m	Bredd, m	Diameter	Djup, m	Form i plan	I schakt	Beskrivning
1	Kolbotten				9,00		Rund		Ca 0,3 m hög. Två stybbgropar i Ö delen och en mer eller mindre sammanhängande ränna runt resten av anläggningen. Påträffades inom boplatsen Överjärna 143:2.
2	Härd		1,80	1,50		0,10	Oval	116	Härden innehöll en hel del skärvig sten i storleksklassen 0,05–0,25 m, samt en del sot och kol. Undersökt 50%.
3	Stolphål	Stenskott	0,80	0,70			Rund	128	
4	Stolphål	Stenskott	0,80	0,60			Oval	128	
5	Stolphål	Stenskott	0,70	0,50			Oval	128	
6	Stolphål				0,35		Rund	129	
7	Lager		1,20	1,10			Rund	129	Koligt i ytan.
8	Stolphål	Stenskott			0,80		Rund	128	
9	Stolphål	Stenskott	0,90	0,80			Rund	128	En halv hästsko påträffades på stolphålet. Hästskon var en s.k. fliksko som dateras till medeltid.

Rapporter från Arkeologikonsult 2017:3044